

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 339:330.131.7

З. П. Двуліт, Х. С. Передало, У. І. Моторнюк, С. І. Наумчук
Національний університет “Львівська політехніка”

РИЗИКИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НИМИ

<http://doi.org/10.23939/smeu2019.02.001>

© Двуліт З. П., Передало Х. С., Моторнюк У. І., Наумчук С. І., 2019

На сучасному етапі розвитку економіки України в межах міжнародної співпраці важливим аспектом функціонування організації є поінформованість та освіченість як працівників відділу ризик-менеджменту, так і всього персоналу у сфері управління ризиками, якими супроводжується здійснення зовнішньоторговельних операцій. Адже своєчасне реагування у ризикових ситуаціях або ж запобігання появі ризиків у зовнішньоекономічній діяльності мінімізує можливі втрати у майбутньому. У роботі обґрунтовано актуальність дослідження цієї тематики, зокрема наведено причини появи ризиків у сфері зовнішньоекономічної діяльності та фактори впливу на їх появу, типологізовано ризики під час здійснення зовнішньоекономічних операцій та методи управління ризиками.

Ключові слова: ризики зовнішньоекономічної діяльності; суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності; управління ризиками; контракт; митне оформлення; аналіз ризиків.

Постановка проблеми

Активна зовнішньоекономічна діяльність є дуже важливою складовою функціонування підприємств у період стрімкого інтегрування економіки нашої держави у міжнародний європейський простір. В умовах ринкової економіки для організацій, які орієнтуються як на внутрішній, так і на зовнішній ринок, успішною діяльністю вважається уміння вчасно та раціонально реагувати на непередбачувані та складні ризикові ситуації, які можуть виникнути у процесі функціонування, мінімізуючи можливі втрати. Просування продукції чи послуги на іноземний ринок, міжнародна співпраця із контрагентами, створення активної бази зарубіжних клієнтів потребують пильної уваги задля виявлення можливих ризиків. Відповідно до цього, істотним елементом управління ризиками є поглиблене вивчення сутності поняття “ризик зовнішньоекономічної діяльності”, основна класифікація ризиків, процес управління ризиками ЗЕД та їх оцінювання і визначення методів, які спрямовані на зменшення можливих втрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Поняття “ризики зовнішньоекономічної діяльності” розглянуто у працях таких вчених, як А. Кондецька [1], Н. Є. Вітка [2], А. О. Старостіна [3], О. І. Дегтярева [4], В. В. Вітлінський [5] та ін. У працях цих авторів описано ризики зовнішньоекономічної діяльності, подано класифікацію за видами ризиків, розглянуто основні методи управління ними та зниження їх. Наприклад, у своїй роботі Н. Є. Вітка [2] виділила основні види ризиків ЗЕД, як-от: спричинені умовами контракту; інформаційні; ризики надійності партнера, пов'язані з етапом угоди, та інші. А. О. Старостіна [3, с. 118–120] у главі 9 своєї праці “Ризик-менеджмент у сфері зовнішньоекономічної діяльності” також визначила основні групи ризиків: ризики країни (макроекономічні, політичні); ризики вибору

партнера та його надійності; маркетингові ризики; транспортні ризики; ризики визначення предмета контракту (кількість, якість, упакування і маркування, ціна, валютно-фінансові форс-мажорні обставини, арбітраж); комерційні ризики та ризики, пов'язані із процесом митного оформлення.

Проаналізувавши публікації зарубіжних і вітчизняних вчених з досліджуваної проблематики, ми дійшли висновку, що питання, пов'язані із ризиками зовнішньоекономічної діяльності, потребують подальшого системного дослідження і є актуальними в умовах європейської інтеграції.

Цілі статті

Метою цієї роботи є вивчення підходів до категорії “ризик зовнішньоекономічної діяльності”, визначення їх особливостей, виокремлення основних інструментів управління ризиками ЗЕД.

Виклад основного матеріалу

Ризик зовнішньоекономічної діяльності – це ймовірні несприятливі події, наслідком яких можуть стати збитки, майнові втрати учасників ЗЕД. Це особлива категорія ризиків, які зазвичай виникають під час здійснення зовнішньоекономічної операції. Згідно з ключовими аспектами міжнародної торгівлі ризик ЗЕД – це небезпека втрат із вини іншої сторони або через зміну політичної, економічної чи іншої ситуації в країні партнера [1].

Під час зовнішньоекономічної діяльності ймовірних втрат може зазнати будь-хто з її учасників – імпортер, експортер чи будь-яка фінансова структура (банк, який обслуговує). Отже, необхідно розрізняти усі види ризиків, які виникають у процесі міжнародних операцій, а також методи та інструменти, які мінімізують або ж ліквідують ризики.

Передусім розрізняють два основні фактори, які окреслюють ризики ЗЕД, зокрема: макrorівневі та мікрорівневі [6]. До макrorівневих належать: інфляція, збільшення державного боргу, зміни у законодавстві країни-боржника, політичні умови, міграція капіталу, зниження темпів економічного зростання. А до мікрорівневих факторів зараховують: неплатоспроможність та погіршення фінансового стану контрагента, нестабільність курсу валюти ціни (кредиту) і валюти платежу, зниження ступеня довіри до партнера.

До основних причин виникнення ризиків зовнішньоекономічної діяльності належать:

1. Невизначеність майбутнього.
2. Нестабільність економічних процесів.
3. Конкурентна боротьба.
4. Непередбачувані умови ЗЕД.
5. Торговельні бар'єри.
6. Вплив глобальних факторів.
7. Бюрократія митних процедур.
8. Зміна валютних курсів.
9. Недобросовісність контрагентів.
10. Недостатня інформованість про діяльність контрагентів [2].

А. О. Старостіна і В. А. Кравченко виокремлюють такі основні види ризиків зовнішньоекономічної діяльності [3]:

1. Політичний ризик, у який входять ризик країни та суверенний ризик.

Під ризиком країни (*country risk*) розуміють сукупність ризиків, які виникають у міжнародному середовищі підприємства. Наприклад, фінансові, економічні, комерційні та ризики виникнення стихійних явищ, які можуть призвести до втрат під час зовнішньоторговельних операцій. Суверенний ризик – це частина політичного ризику, яка полягає у ризику невиконання з боку держави своїх обов'язків, щодо третьої сторони у питаннях стосовно державного кредиту та міжнародних платіжних зобов'язань.

До основних методик оцінки політичних ризиків належать:

– Індекс WPRF (World Political Risk Forecasts), який публікує Агентство Frost&Sullivan. Цей індекс визначає певна група експертів, проаналізувавши параметри ризику.

– Індекс BERI (Business Environment Risk Index) розраховують як середнє значення 15 показників. Це зокрема: політична стабільність; ставлення до іноземних інвестицій; ступінь націоналізації; імовірність і ступінь девальвації внутрішньої валюти; стан платіжного балансу; ступінь розвитку бюрократизму; темпи економічного розвитку; конвертованість валюти; якість виконання договорів; рівень витрат на заробітну плату і продуктивність праці; можливість користування послугами зовнішніх і внутрішніх експертів; ефективність організації комунікацій; взаємовідносини між господарськими суб'єктами і державою; зв'язок із громадськістю; умови отримання короткострокових кредитів; умови отримання довгострокових кредитів.

Показники стабільності країн Європи за 2017 р. подано на рис. 1.

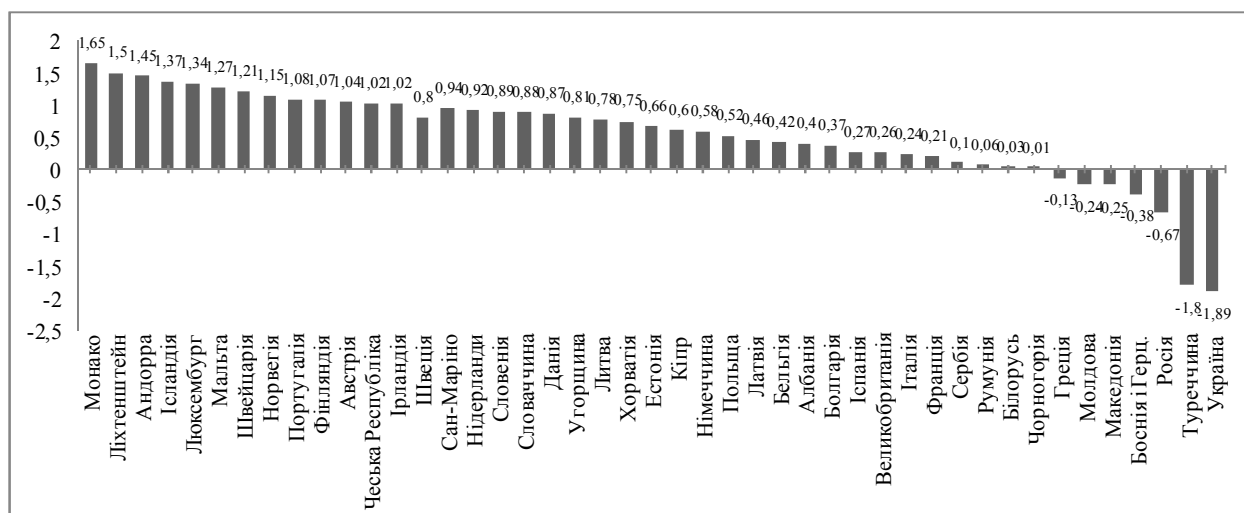

Рис. 1. Показники політичної стабільності країн Європи за 2017 рік

Джерело: згруповано на основі [7].

Відповідно до поданих показників середнє значення у 2017 р. становило 0,53 бала. Найбільше значення в Монако – 1,65 бала, а Україна на останньому місці із –1,89 бала [7]. До п'яти країн-лідерів за показником стабільності належать: Монако, Ліхтенштейн, Андорра, Ісландія, Люксембург, а найменші бали у п'яти інших країн, зокрема: Македонії, Боснії та Герцоговини, Росії, Туреччини та України.

2. Ризики, пов'язані з процесом митного оформлення.

Ризики, пов'язані з процесом митного оформлення, – це так звані митні ризики. Наприклад, ризик неправильного підрахунку митних платежів (акцизів, зборів ПДВ тощо), невчасне здійснення сертифікації товарів, неправильне заповнення документів та неякісне інформаційне забезпечення для здійснення зовнішньоекономічних операцій.

Істотним елементом здійснення сертифікації товарів є передконтрактна сертифікація продукції та отримання дозволу на її експорт чи імпорт, адже існує ризик відмови в сертифікації товару. Також важливими є проходження фіто- та ветеринарного контролю, отримання експертних висновків Торгово-промислової палати України стосовно присвоєння коду згідно з Українським класифікатором товарів зовнішньоекономічної діяльності та ціни товару, або ж дослідження товару в лабораторіях. Важливо визначити наслідки виникнення цього ризику, адже що триваліший цей процес, то більші втрати з-за простою транспортного засобу або контейнера, штрафів за протермінування митних та інших платежів [5].

3. Транспортні ризики (ризики міжнародних перевезень).

Цей ризик зовнішньоекономічної діяльності може виникнути у момент переміщення товару від продавця до покупця. До транспортних ризиків належать: ризик неправильного визначення

моменту передавання відповідальності за вантаж під час транспортування, ризик втрати або пошкодження вантажу, ризик вибору транспортного засобу. Відповідно до цього транспортні ризики поділяють за “Інкотермс 2010” на чотири групи. Ще в 1936 р. [8] розроблено міжнародні правила тлумачення торговельних термінів для вирішення проблеми істотних відмінностей у торговельних порядках різних країн. Впродовж наступних років прийнято нові редакції цих правил, однак кожна нова редакція не означає автоматичного скасування попередніх. Відповідно до цього у контракті слід вказати, яку саме з редакцій “Інкотермс” застосовуватимуть сторони, аби згодом не виникало непорозумінь.

Істотною складовою транспортних ризиків є вибір виду транспорту, зокрема, відповідно до критерію надійності високу позицію займає трубопровідний вид транспортування, а низьку – водний. За критерієм швидкості найкраща позиція у повітряного транспорту, найгірша – у водного. За можливостями перевезення різноманітного асортименту товару лідирує залізничний вид транспорту, можливості трубопровідного доволі обмежені. Стосовно витратної складової доволі дорогим є повітряний вид транспорту, а низьковитратним – водне перевезення.

4. Ризики, пов’язані з основними положеннями зовнішньоекономічного контракту.

Укладаючи угоду, кожна зі сторін має на меті отримати від цього максимальну вигоду, мінімізуючи втрати та можливі ризики (розірвання чи порушення умов контракту, його анулювання або втрати репутації через недобросовісність контрагента). Виділяють такі практичні методи мінімізації ризиків [9]:

1. Перевірка контрагента.

На цьому етапі, аби уникнути ризику вибору ненадійного партнера, особливо важливо детально перевірити суб’єкта господарювання. Передусім варто звернути увагу на організаційно-правову форму сторони контракту (контрагента), сферу діяльності, наявність ліцензій та патентів, кількість діючих акціонерів. Найпростішим способом перевірки є огляд статутних документів або ж копій нотаріально завірених установчих документів. Компанію-контрагента можна також перевірити, скориставшись іншими каналами інформації [9]. Це, зокрема:

- онлайн-ресурси (платна платформа YouControl);
- торговельні представництва в іншій країні;
- комерційні аташе іноземної держави в Україні.

Деякі ресурси дають змогу перевірити, чи контрагент справді зареєстрований, чи не перебуває на стадії банкрутства або ж чи має заборгованість зі сплати податків. Для прикладу: на сайті Реєстраційної палати Великої Британії доступна можливість скачати деякі статутні документи, переглядати і моніторити звітність окремих підприємств.

Не офіційним, але зручним англomовним ресурсом є сайт OpenCorporates [10], за допомогою якого можна перейти на офіційні сайти реєстраційних палат багатьох держав та переглянути основні фінансові показники, статус, форму власності та обсяг капіталу компаній-контрагентів.

До основних інформаційних баз пошуку контрагента належить КОМПАСС Україна (Міжнародний багатомовний електронний довідник класу Business to Business з актуальною інформацією про більшість підприємств і організацій України та СНД (виробники, дистриб’ютори, дилери, оптові торговці, експортери й імпортери продукції та послуг) [11].

Зазначимо, що таку перевірку необхідно здійснювати систематично під час всієї подальшої співпраці задля моніторингу фінансового стану партнера та впевненості у надійності співпраці.

2. Основні положення зовнішньоекономічного контракту [3].

Зовнішньоекономічний контракт повинен містити такі істотні умови: предмет, ціна і загальна вартість, кількість та якість товару, базові умови постачання та строк дії договору, упакування, санкції, форс-мажорні обставини, валютні та фінансові умови платежів, страхування, які спричиняють ризики втрат. Наприклад, якщо це договір купівлі-продажу товару, то обов’язково треба

деталізувати умови й строки постачання. Також доцільно не нехтувати описом і деталізацією істотних умов у самому договорі, щоб не допустити виникнення додаткових збитків [9].

3. Розбіжність у перекладі.

Коли угода є двомовною, після декількох правок перекладів у договорі можуть виникнути істотні розбіжності (через помилки перекладачів). У практиці траплялися випадки абсолютно різного сприйняття та тлумачення тих самих термінів. Тому потрібно у договорі вказати пріоритет одного із перекладів у разі виявлення розбіжностей.

4. Визначення країни для вирішення спорів і арбітражне застереження.

Складаючи контракт, не варто ігнорувати пункт про встановлення юрисдикції для врегулювання відносин між сторонами. Потрібно детально описати, право якої країни має бути застосовано у спірній ситуації або в разі розбіжностей між законодавствами країн. З метою мінімізації ризику рекомендовано підписати арбітражну угоду та обов'язково зазначити конкретну установу (суд, торгово-промислова палата), у якій будуть розглядатися спори, зазначити кількість арбітрів та мову розгляду спорів.

5. Визначення ризиків (форс-мажорних обставин).

Розраховуючи на визначення дій у випадках форс-мажору на рівні законодавства, цей пункт часто помилково випускають. Проте поняття форс-мажорних обставин врегульовано законодавством не всіх країн. Наприклад, англійське статутне право не містить поняття форс-мажорних обставин. Зважаючи на це, необхідно окремо вказати, які саме обставини сторони вважають форс-мажором, як потрібно діяти тій чи іншій стороні в таких обставинах та яка подальша доля контракту загалом [9].

5. Валютний ризик.

Валютний ризик – це можливість зазнати втрат у результаті зміни курсів валют під час виконання контракту. Такі ризики виникають у разі змін курсу валюти ціни відносно валюти платежу в період підписання контракту та здійснення платежу за ним [4].

6. Кредитний ризик (фінансовий).

Фінансовий ризик при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності можна мінімізувати за допомогою рамбурсного кредиту. Це вид кредиту, який надає банк експортера банку імпортера для вчасної оплати рахунків. Умови акцептно-рамбурсного кредиту встановлюють завчасно. Для розрахунку застосовують акредитиви та переказні векселі. Відповідно до цього виду кредиту банк експортера негайно оплачує векселі свого клієнта, й сплачена сума стає боргом банку імпортера, який виплачується коштами імпортера [12].

Систематизація та опрацювання літературних джерел з цієї проблематики дали змогу ідентифікувати основні методи управління зовнішньоекономічними ризиками, наведені в таблиці.

Основні методи управління ризиками в ЗЕД

Методи управління ризиками в ЗЕД	Визначення та характеристика
Диверсифікація	Здійснюється за допомогою розподілу коштів між різними об'єктами вкладання, які не пов'язані між собою
Лімітування	Застосовують, наприклад, банки під час продажу товарів у кредит, а підприємці – визначаючи суми вкладених коштів
Страховання	Супроводжується різноманітними полісами та договорами (майнове, особисте й страхування відповідальності)
Хеджування	Використовується у випадках оформлення форвардних і ф'ючерсних контрактів, угод своп та опціонів
Самострахування	Організують на підприємстві із власних резервів задля компенсації збитків у непередбачуваних ситуаціях
Перестрахування	Здійснюється з метою забезпечення захисту національних і міжнародних інтересів страхувальників у різних країнах

Джерело: систематизовано на основі [2, 4, 6].

Метод диверсифікації є одним із найменш затратних способів управління ризиками в ЗЕД, зокрема, для фінансового ризику. Завдяки цьому методу можна зменшити ризик процесу розподілу капіталу між різними варіантами, які не пов'язані між собою. Основний недолік методу – те, що диверсифікація не ліквідовує ризик, а лише дає змогу уникнути його частини.

Лімітування полягає у визначенні допустимої межі суми витрат, кредиту. Для кожного підприємства рівень ліміту індивідуальний і залежить від зовнішньоекономічних операцій.

Сьогодні найпоширенішим методом управління ризиками в ЗЕД є страхування, яке полягає у тому, що суб'єкт господарювання, щоб уникнути ризику значних та непередбачуваних втрат, свідомо відмовляється від частини доходів та готовий витратити частину коштів для уникнення майбутніх збитків. Страхування зовнішньоекономічної діяльності – це, передусім, страхування ризиків, якими супроводжується здійснення зовнішньоекономічних операцій, з метою забезпечити захист інтересів вітчизняних та зарубіжних учасників ЗЕД у міжнародній співпраці. Специфіка страхування у ЗЕД полягає у тому, що це комплекс видів страхування, які забезпечують захист майнових інтересів суб'єктів господарювання під час міжнародного та світового співробітництва.

Як приклад розглянемо таку ситуацію: експортер А (Україна) відповідно до зовнішньоторговельного контракту відправив імпортеру В (Туреччина) партію товарів. Доставка здійснюється сухопутним (автотранспорт) та морським (вантажним судном) видом транспорту протягом двох місяців. Відповідно платіж буде здійснено через два місяці від моменту поставки партії товару.

Під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності можуть виникати такі ризики:

- 1) пошкодження товару під час морського чи сухопутного перевезення;
- 2) дорожньо-транспортні пригоди, через які може бути зіпсована або ж знищена вся партія товару;
- 3) ушкодження здоров'я та/або майна третіх осіб;
- 4) визнання імпортера банкрутом (скасування оплати платежу).

Практично кожна зовнішньоторговельна операція супроводжується великою кількістю можливих ризиків, які пов'язані із територіальною віддаленістю контрагентів, різноманітними економічними, політичними та соціально-культурними подіями та іншими форс-мажорними обставинами. Отже, доцільно звернутися до страхових інститутів, що, безумовно, потребуватиме певних витрат, але порівняно з можливими втратами вони мізерні.

У цьому прикладі задля уникнення масштабних витрат рекомендовано укласти такі договори страхування:

- у першому випадку для страхування вантажу, що перевозиться морським та сухопутним транспортом, доцільно укласти договір “карго”;
- у другому випадку для страхування корпусів плавзасобів оформити договір “каско” та, щоб уникнення втрат від пошкодження автотранспорту, укласти договір “автокаско”;
- у третьому випадку слід оформити договір страхування відповідальності судновласників та страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів;
- в останньому випадку доцільне укладення експортного комерційного кредиту [13].

Отже, у разі виникнення страхових випадків страхова організація зобов'язана відшкодувати усі збитки учасникам зовнішньоекономічних операцій. Завдяки цьому на підприємствах спостерігається значна економія фінансових ресурсів.

Доволі дієвим методом управління ризиками в ЗЕД є самострахування. Це своєрідна форма страхування, яка передбачає створення натуральних та резервних фондів на підприємствах. Це можливість підстрахуватися самостійно без придбання страхових полісів, економлячи на витратах зі страхування. Самострахування діє так. Організація має змогу створити власний фонд ризику: внутрішній та зовнішній. Внутрішній фонд ризику створюється на короткотерміновій основі (фінансовий рік) за рахунок передбачених у бюджеті експлуатаційних витрат. Зовнішній фонд формується як особливий рахунок у страховій компанії, яка накопичує кошти у вигляді страхових

премій. Таке розміщення вигідне, адже страхові компанії у цих випадках працюють на умовах пільгового оподаткування. Основна відмінність страхування від формування фонду полягає у тому, що страхувальник може покрити збитки лише тим, що є у фонді, а страхова компанія у разі страхування зобов'язана покрити усі витрати [14].

Перестраховування – це вторинне страхування, за якого страховик передає частину прийнятих до страхування ризиків іншій страховій організації, для того щоб забезпечити надійність та рентабельність страхових операцій. Українські страхові компанії перестраховують ризики ЗЕД за кордоном. Важливою умовою надійності є вибір перестраховальників на основі аналізу розміру їхнього статутного капіталу, платоспроможності, стану страхових резервів, активів та рівня їх ліквідності, репутації, досвіду роботи, співпраці із міжнародними перестраховальними організаціями.

Одним із важливих та достатньо поширених методів управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності є хеджування. Хеджування (від англ. *hedge* – захищатися від можливих втрат, ухилятися, обмежувати) спрямоване на створення захисту від можливих фінансових збитків у майбутньому, пов'язаних зі зміною ринкової ціни фінансових інструментів чи товарів. Хеджування активно застосовувалося у банківській, біржовій та комерційній діяльності з метою страхування валютних ризиків. Проте сьогодні хеджування розглядається як страхування ризиків від несприятливих змін цін на будь-які товарно-матеріальні цінності за контрактами або комерційними операціями, що передбачають поставку чи продаж товарів у майбутньому. На рис. 2 наведено найпоширеніші способи хеджування ризиків ЗЕД.

Рис. 2. Методи хеджування ризиків ЗЕД

Джерело: типологізовано та систематизовано на основі [9, 13, 14, 15].

Отже, істотною відмінністю між форвардним і ф'ючерсним контрактом є місце торгівлі. Зокрема, для форвардів торгівля позабіржова, для ф'ючерсів – біржова, а також сума контракту для форварду будь-яка, а для ф'ючерсів – стандартна. Своєю чергою, своп-контракт теж здійснюється поза біржею, а сума контракту доволі значна (понад 5 млн дол.).

Висновки та перспективи подальших досліджень

Важливою складовою успішної діяльності для підприємств, які поширюють свою діяльність на зовнішній ринок, нині вважається реальне усвідомлення можливих ризиків, якими супроводжується провадження зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізувавши основні поняття ризику зовнішньоекономічної діяльності, види та методи управління ними, можна стверджувати, що важливою складовою для подальших досліджень є визначення процедури управління ризиками в ЗЕД. Опрацювання літературних джерел дало змогу виокремити та запропонувати етапи управління ризиками ЗЕД:

1. Аналізування ситуації та визначення можливих видів ризиків.
2. Оцінювання ризиків у зовнішньоекономічній діяльності, ймовірного збитку ухвалення рішення щодо управління потенційними ризиками.
3. Застосування методів зменшення появи ризиків на майбутнє.
4. Ухвалення та реалізація рішень, контролювання їх виконання.

Отже, застосування сучасних інструментів захисту від ризиків під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності надає учасникам ЗЕД змогу великою мірою зменшити можливі збитки та бути конкурентоспроможним суб'єктом господарювання і на вітчизняному, і на зарубіжному ринках.

Список літератури

1. Кондецька А. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intkonf.org/kondetska-a-riziki-u-zovnishnoekonomichniy-diyalnosti/>.
2. Вітка Н. Є. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності високотехнологічного підприємства: дис. канд. екон. наук: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (машинобудування та металургія) / Н. Є. Вітка. Маріуполь, 2010.
3. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент. Теорія та практика: навч. посіб. / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко. К.: ІВЦ Політехніка, 2004. 200 с.
4. Дегтярева О. И. Управление рисками в международном бизнесе: учебн. пособ. / О. И. Дегтярева. М.: МГИМО-Университет МИД России, 2006. 272 с.
5. Вітлінський В. В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: навч. посіб. / В. В. Вітлінський, Л. Л. Маханець. К.: КНЕУ, 2008. 432 с.
6. Управление внешнеэкономическими рисками в условиях глобализации / В. И. Крамаренко, К. Н. Онищенко, Н. И. Твердохлебов; под общ. ред. В. И. Крамаренко. Симферополь: ДИНАЙПИ, 2010. 354 с.
7. The official site of Global economy: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_political_stability/.
8. Єременко О. К. Міжнародна торгова палата // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.
9. Основні ризики в ЗЕД-контрактах і шляхи їх мінімізації [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA01188
10. The official site of Opencorporates: <https://opencorporates.com>.
11. Офіційний сайт "WA-2 Регістр" [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kompass.ua/ku/cd_wa2.htm.
12. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 1 / редкол.: . В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр "Академія", 2000. 864 с.
13. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева; М-во освіти і науки України. К.: Центр навч. літератури, 2004. 375 с.
14. Воробьев С. Н. Управление рисками в предпринимательстве / С. Н. Воробьев, К. В. Балдин. М.: Издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2006. 772 с.
15. Сохацька О. М. Біржова справа: підручник / О. М. Сохацька. 2-ге вид., змін. й допов. Тернопіль: Карт-бланш; К.: Кондор, 2008. 632 с.

References

1. Kondetska A. (2008). Ryzyky u zovnishnoekonomichnii diialnosti [Risks in foreign economic activity]. Retrieved from <http://intkonf.org/kondetska-a-riziki-u-zovnishnoekonomichniy-diyalnosti/>.

2. Vitka N. Ye. (2010). Upravlinnia ryzykamy zovnishnoekonomichnoi diialnosti vysokotekhnolohichnoho pidpriemstva. Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (mashynobuduvannia ta metalurhiia) [Risk management of foreign economic activity of a high-tech enterprise. Economy and enterprise management (mechanical engineering and metallurgy)] (PhD Thesis), Mariupol: Pryazovskyi derzhavnyi tekhnichnyi universytet.
3. Starostina A. O., Kravchenko V. A. (2004). Ryzyk-menedzhment. Teoriia ta praktyka [Risk management. Theory and Practice]. Kyiv: IVTs Politekhnik.
4. Dehtiareva O. Y. (2006). Upravlenye ryskamy v mezhdunarodnom byznese [Risk management in international business]. Moskva: MHYMO-Unyversytet MYD Rossyy.
5. Vitlinskyi V. V., Makhanets L. L. (2008). Ryzykologhiia v zovnishnoekonomichnii diialnosti [Riskology in foreign economic activity]. Kyiv: KNEU.
6. Kramarenko V. Y., Onyshchenko K. N., Tverdokhlebov N. Y. (2010). Upravlenye vneshneekonomicheskomy ryskamy v usloviakh hlobalyzatsyy [Management of foreign economic risks in the conditions of globalization]. Symferopol: DYNAIPYs.
7. The Global economy (2017). Politychna stabilnist - ranhy krain [Political stability – Country rankings]. Retrieved from https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_political_stability/.
8. Yeremenko O. K. (2004). Mizhnarodna torhova palata [International chamber of commerce]. Kyiv: Znannia Ukrainy.
9. League law (2017). Osnovni ryzyky v ZED-kontraktakh i shliakhy yikh minimizatsii [Major risks in FEAs and ways to minimize them]. Retrieved from http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA01188
10. The Opencorporate (2017). Upravlenye ryskamy v mezhdunarodnom byznese [Risk management in international business]. Retrieved from <https://opencorporates.com>.
11. “WA-2 Rehistr” (2017). Ryzyky u zovnishnoekonomichnii diialnosti [risks in foreign economic activity]. Retrieved from http://www.kompass.ua/ku/cd_wa2.htm.
12. Mochernyi S. V., Redkol T. I. (2000). Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr “Akademiia”.
13. Rum’iantsev A. P., Rum’iantseva N. S. (2004). Zovnishnoekonomichna diialnist [Foreign economic activity]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury.
14. Vorobev S. N., Baldyn K. V. (2006). Upravlenye ryskamy v predprynymatelstve [Business risk management]. Moskov: Yzdatelsko-torhovaia korporatsiia “Dashkov y K”.
15. Sokhatska O. M. (2008). Birzhova sprava [Stock market case]. Ternopil: Kart-blansh.

Z. P. Dvulit, Kh. S. Peredalo, U. I. Motorniuk, S. I. Naumchuk
Lviv Polytechnic National University

RISKS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY: FEATURES AND MANAGEMENT METHODS THESE

© Dvulit Z. P., Peredalo Kh. S., Motorniuk U. I., Naumchuk S. I., 2019

At the current stage of development of the Ukrainian economy within the framework of international cooperation, an important aspect of functioning organization is the awareness and education of both employees of the risk management department and all staff in the field of risk management that arise in the process of foreign trade operations. After all, timely response to a risk situation or to prevent the emergence of risks in foreign economic activities reduces potential losses in the future. In this article substantiates the relevance of the study of this topic, in particular the reasons of risks in the field of foreign economic activity, the factors of influence on the appearance of risks, typologically risks in the process of foreign economic transactions and management methods of risks.

The methods of risk management were analyzed, in particular, diversification, limits, insurance, hedging, self-insurance and reinsurance were considered. Special attention was paid to hedging instruments that can be actively used to minimize the risks of foreign economic activity. The risk management process was recommended, which will consist of the following stages: analyzing the risk situation and risk identification, their assessment, optimization methods application, decision making and control for its implementation.

Key words: risks of foreign activity; subjects of foreign economic activity; risk management; contract; customs clearance; risk analysis.